

Meningspeiling actief burgerschap

Meting stadspanel voorjaar 2013

Meningspeiling actief burgerschap

Meting stadspanel voorjaar 2013

Datum: juni 2013

Colofon

Gemeente Nijmegen

Onderzoek en Statistiek

contactpersoon: Klaas Pruijsen

tel.: (024) 329 98 89

e-mailadres: onderzoek.statistiek@nijmegen.nl

Verkrijgbaar

via www.nijmegen.nl

(onderdeel gemeente > onderzoek en cijfers)

Inhoudsopgave

Samenvatting en conclusies	3
2 Inleiding	6
3 Basishouding	7
4 Benoemde voordelen, kansen en taakopties	12
5 Benoemde bedenkingen en beperkingen	15
6 Suggesties van panelleden	18
7 Bijlage: stellingen basishouding	21
8 Bijlage: overige stellingen	22

Samenvatting en conclusies

“Ik heb niet zo'n hoge pet op van het verantwoordelijkheidsgevoel van burgers. Maar goed, misschien is dat juist een reden om er eens mee te gaan oefenen.”¹

Lokale basisinformatie over burgerparticipatie

Najaar 2012 zijn in Nijmegen nieuwe ambities en uitgangspunten rond actief burgerschap en burgerparticipatie² vastgesteld door college en raad. In dat verband is het perspectief van Nijmeegse burgers op deze thema's uiterst relevant. Deze onderzoeksrapportage geeft lokale basisinformatie omtrent grondhouding van burgers en de voordelen, kansen, beperkingen of bedenkingen die zij zien. In het vervolg van 2013 zal O&S deze informatie aanvullen middels een groot representatief burgeronderzoek en inzicht in zogenaamde burgerstijlen.

Grondhouding vaker argwaan en scepsis

Bij de panelleden is de grondhouding ten aanzien van taken en verantwoordelijkheden van burgers vaker argwanend dan welwillend. Men gelooft niet zo in animo voor actief burgerschap. En men ziet veel minder vaak een actievere rol voor zichzelf dan voor buurtgenoten. De reacties op vragen en stellingen laten zien dat het panel bedenkingen heeft en op beperkingen wijst. Maar men ziet ook voordelen en kansen. Uit zo'n 56% van de beantwoording van open vragen blijken kritiek en scepsis (versus 35% positieve reacties); de respons op stellingen geeft een wat genuanceerder beeld.

Kenmerkend voor de basishouding van veel panelleden zijn de volgende *overtuigingen*:

1. men veronderstelt (en verzet zich tegen) 'het afwentelen van bezuinigingen op de burger'; 62% spreekt uit dat eventuele bezuinigingen door de gemeente niet door actieve burgers dienen te worden opgevangen;
2. meer nadruk op eigen verantwoordelijkheden en vrijheden voor burgers wordt in theorie, als uitgangspunt, wel ondersteund, maar men acht dit in de praktijk niet realiseerbaar;
3. het oppakken van gemeenschappelijke verantwoordelijkheden door burgers vindt men niet realistisch in de huidige, individualistische samenleving;
4. een grotere burgerrol vraagt om belastingverlaging als compensatie;
5. men verwacht (en twijfelt aan) een duidelijke rol van de gemeente, en vraagt om afbakening van taken en verantwoordelijkheden;
6. de gemeente kan bewonersinitiatieven helpen door soepeler met regels om te gaan;
7. de grote diversiteit van de Nijmeegse bevolking is zowel kans als complicerende factor; mochten belangen van burgers bij burgerinitiatieven botsen dan heeft de gemeenteraad het laatste woord.

Aan het panel is een serie *taken* voorgelegd met de vraag of men een grotere rol voor buurtbewoners en/of voor zichzelf ziet dan nu het geval is. Het ging om uitvoerende - en meedenktaken op individueel niveau, op buurtniveau en op stedelijk niveau. Duidelijk is dat een deel van het stadspanel (vooral) nieuwe rollen voor buurtgenoten ziet, maar niet zozeer voor zichzelf³. Grosso modo 15% ziet een grotere rol voor zichzelf; meedenktaken zijn daarbij wat meer genoemd dan uitvoerende taken. Overigens is bekend dat een grote groep Nijmegenaren

---

¹ Citaat uit het digitaal stadspanel

² Met actief burgerschap bedoelen we in dit onderzoek vooral het nemen (en krijgen) van eigen verantwoordelijkheid voor jezelf en voor je leefomgeving. Burgerparticipatie richt zich op het beïnvloeden van plannen en besluiten in de stad.

³ Daarbij moeten we bovendien aantekenen dat panelleden tot de meer betrokken Nijmegenaren moeten worden gerekend. Zoals eerder aangegeven is deze peiling niet representatief voor de Nijmeegse bevolking.

zich in de vrije tijd reeds inzet voor de samenleving: de laatste burgerpeiling (2011) liet bijvoorbeeld zien dat 39% actief is als vrijwilliger.

Saamhorigheid en betrokkenheid in een geïndividualiseerde samenleving?

Benoemde kansen of voordelen rond actief burgerschap en burgerparticipatie hebben vaak te maken met de thematiek van saamhorigheid en betrokkenheid in een geïndividualiseerde samenleving. Een panellid vat een aantal mogelijkheden goed samen (citaat): "In het licht van de schuivende rolopvattingen tussen overheid en burger is dit een logische tendens. Het geven van ruimte aan burgers en hun initiatieven is een positieve ontwikkeling die kansen biedt voor:

1. grotere betrokkenheid van burgers bij hun leefomgeving en elkaar;
2. maatwerk en flexibiliteit in ruimtelijke inrichting, zorg etc.;
3. efficiëntere inzet van beperkter wordende overheidsmiddelen;
4. innovatieve oplossingen voor maatschappelijke opgaven door de vorming van nieuwe coalities;
5. diversiteit en menselijke maat;
6. nieuwe vormen van ondernemerschap."

Andere kansen die door panelleden zijn benoemd:

7. minder betutteling door (lokale) overheid;
8. meer eigenwaarde, macht en kracht bij burgers;
9. meer wijkgevoel onder burgers;
10. meer draagvlak, betere plannen;
11. efficiënter beheer;
12. gebruik maken van de denkkracht in de stad.

Door meerdere panelleden zijn interessante *suggesties* gedaan, vaak vanuit de intentie bepaalde valkuilen of bedenkingen of beperkingen te vermijden. Bijvoorbeeld: zorg voor faciliteiten middels geld, extra mankracht of materialen. In het rapport zijn interessante ideeën over proces, rol van de gemeente, faciliteren en organisatievormen en gemeentebelastingen weergegeven.

Stadspanel ziet veel bedenkingen en beperkingen

Het een sterker beroep doen op actief burgerschap riep bij panelleden vaak bedenkingen en beperkingen op. Vaak draait het om de overtuiging dat er te weinig bereidheid is bij de (mede)burger, om het maatschappelijke beeld van 'ieder voor zich'. Ook wordt gewaarschuwd dat het aanspreken van burgerverantwoordelijkheid slechts een bezuiniging is, die bovendien ten koste gaat van bepaalde wijken en/of kwetsbare groepen. Kenmerkend voor de door veel panelleden genoemde bedenkingen of beperkingen zijn de volgende risicofactoren:

1. Geen (geloof in) participatie; onvoldoende animo bij buurtgenoten om uitvoerende - of meedenktaken op zich te nemen; onvoldoende bereidheid om vrije tijd op te geven om actief te worden voor hun buurt;
2. Structurele continuïteitsproblemen;
3. Ongelijkheid, ongewenste verschillen tussen wijken;
4. Onvoldoende aandacht voor specifieke groepen, vooral kwetsbaren;
5. Beperkingen in de persoonlijke vrijheid;
6. Eenzijdige afspiegeling; bijna 4 van de 10 panelleden zijn bang dat mondige burgers te veel invloed krijgen als de gemeente burgers meer zeggenschap geeft. Bij botsende belangen van burgers, wil een ruime meerderheid dat het gemeentebestuur knopen doorhakt.

Vervolgonderzoek

Zoals aangeven vullen we de informatie uit dit panelonderzoek aan met vragen uit de Burgerpeiling 2013 over de huidige inzet van Nijmegenaren (in hun vrije tijd) voor anderen, de buurt en organisaties, en ook over de bereidheid om in de toekomst meer voor anderen, de buurt en organisaties te gaan doen. De resultaten daarvan zullen worden gepresenteerd in de nieuwe editie van de [Stads- en Wijkmonitor](#), die begin 2014 verschijnt

Daarnaast zal inzicht worden geboden in de verdeling van Nijmegenaren in zogenaamde [burgerschapstijlen](#). Dit segmentatiemodel geeft inzicht in de drijfveren van burgers en hun relatie tot de samenleving, de overheid en de politiek. Duidelijk is ook daarin dat er grote verschillen zijn in de basishouding van burgers ten opzichte van actief burgerschap. Genoemde burgerpeiling en inzicht in burgerschapstijlen maken een differentiatie naar deelgebieden mogelijk.

2 Inleiding

In elke gemeente speelt sinds de 60'er jaren burgerparticipatie. Het gaat inmiddels om een heel speelveld van samenwerking tussen overheden en burgers bij het realiseren van publieke opgaven. Meedenken met beleidsvisies, maar ook dingen doen in de eigen omgeving. Het gaat daarbij om een spectrum van:

- vroegtijdige invloed;
- coproductie;
- medeverantwoordelijkheid;
- zelfredzaamheid een zelfbeheer.

Ook in Nijmegen kennen we een lange traditie op dit gebied. Op www.participatiekaart.nl/nijmegen is bijvoorbeeld een inventarisatie van Nijmeegse participatie-initiatieven in de openbare ruimte te vinden. Najaar 2012 zijn nieuwe ambities en uitgangspunten rond burgerparticipatie vastgesteld door college en raad in een ambitiedocument 'Meedoen in Nijmegen' en een inspraakverordening.

Achtergrond onderzoek

O&S investeert in 2013 in kennisontwikkeling op de thema's actief burgerschap en burgerparticipatie. Eén van de resultaten hiervan is het agenderen van de bovenprogrammatische onderzoeksvraag naar ontwikkelkrachten bij burgers in de stad. Gezien de ambities rond burgerparticipatie, discussies over een kleinere overheid en het mogelijk overlaten van taken aan burgers en instellingen is het perspectief van Nijmeegse burgers op actief burgerschap en burgerparticipatie uiterst relevant. Het onderzoeksdoel betreft het verzamelen van (meer) lokale basisinformatie omtrent basishouding en kansen en bedreigingen m.b.t. deze onderwerpen.

Met actief burgerschap bedoelen we in dit onderzoek vooral het nemen (en krijgen) van eigen verantwoordelijkheid voor jezelf en voor je leefomgeving. Burgerparticipatie richt zich op het beïnvloeden van plannen en besluiten in de stad.

Het ingezette onderzoeksinstrument is het digitaal stadspanel. Aan dit opiniepanel, bestaande uit betrokken Nijmegenaren, is een combinatie van open vragen, stellingen en gesloten vragen voorgelegd. Een dergelijke meningspeiling bij het stadspanel is niet representatief (meer hogeropgeleiden, meer autochtonen dan de Nijmeegse populatie). In totaal zijn 3.751 panelleden benaderd, met een respons van 1.336 personen (36%). De vragenlijst bevatte vooral open vragen gericht op kansen en bedreigingen, aangevuld met stellingen en sets met mogelijke taken.

Treffend was de opmerking van een panellid:

"dit digitale stadspanel is in het kader van deze vragenlijst ook een bijdrage aan betrokkenheid van bewoners van deze stad".

3 Basishouding

Gemeenten doen een steeds groter beroep op bewoners, bedrijven en organisaties om mee te denken en mee te doen aan allerlei zaken en taken die voor de stad belangrijk zijn. Zij willen meer ruimte geven aan initiatieven en energie uit de samenleving. Ook zien ze de eigen budgetten verder teruglopen.

Aan het stadspanel is gevraagd wat een benadering met meer eigen verantwoordelijkheid en meer vrijheid voor de Nijmegenaar bij hen oproept. De reacties (op open vragen, stellingen en gesloten vragen) geven ons inzicht in de basishouding van burgers ten opzichte van actief burgerschap en burgerparticipatie. In de volgende hoofdstukken gaan we ook in op door panelleden benoemde kansen, bedenkingen of beperkingen en algemene suggesties.

Verschillende grondhoudingen

In een eerdere meting⁴ onder het Nijmeegs digitaal stadspanel over de betrokkenheid van burgers bij het onderhoud van de openbare ruimte in hun wijk kwam naar voren dat er qua grondhouding verschillende groepen zijn te onderscheiden⁵.

Zo werd ongeveer 17% van het panel gerekend tot de zgn. *community-builders*: een groep die zich inzet of wil inzetten in de wijk, en die ook vindt dat bewoners moeten meepraten en meebepalen. Een iets kleinere groep (14%) behoorde tot de zgn. *ondersteuners* (is actief of wil actief zijn en vindt dat bewoners moeten meepraten, maar niet moeten meebepalen). Daarnaast is een groep onderscheiden (11%) die niet actief is of wil zijn, maar wel wil meepraten of meebepalen (de zgn. *meebeslissers*). Deze is even groot als een andere groep die alleen belangstelling heeft om mee te praten (*meepraters*). Een groep die zich alleen inzet of wil inzetten voor het onderhoud van de openbare ruimte in hun buurt, maar geen zin heeft in meepraten of meebepalen werd de zgn. *doeners* genoemd (2% van de ondervraagden). *Onverschilligen* waren er ook. De personen die hiertoe behoren willen zich noch inzetten, noch meepraten of meebepalen omdat zij bijvoorbeeld vinden dat de gemeente dat moet doen (destijds 4% van de ondervraagden).

Van argwanend tot welwillend

Ook in de huidige panelmeting is te zien dat burgers heel verschillend in actief burgerschap en burgerparticipatie kunnen staan. Uit het geheel van reacties blijkt enerzijds een bepaalde mate van welwillendheid. Ruim 35% van de reacties is duidelijk positief van teken, bijna 9% is neutraal van aard. Anderzijds is er (veel vaker) argwaan over de achterliggende motieven rond actief burgerschap en burgerparticipatie en is er weinig geloof in de benodigde maatschappelijke kracht. In de gegeven toelichtingen (ca. 56% is negatief gekleurd) komt veel scepsis naar voren over de maatschappelijke haalbaarheid van actief burgerschap en de intenties van de gemeente. Ter illustratie twee citaten:

Zal u graag het verslag over het fiasco van het organiseren van de burendag 2012 willen doormailen, dan ziet u de totale desinteresse (...)

Nijmegen is gesticht door de Romeinen, maar die zijn nooit vertrokken. Op het stadhuis zitten ze, met hun brood en spelen en verdeel en heers.

---

⁴ Meningspeiling onderhoud openbare ruimte. Meting stadspanel 2012, Gemeente Nijmegen, mei 2012.

⁵ De veronderstelling hierbij was dat meedoen, meepraten en meebepalen belangrijke aspecten zijn om iets te weten over de mate waarin burgers betrokken kunnen of willen worden bij het onderhoud van de openbare ruimte.

Modus in basishouding

Kenmerkend voor de basishouding van veel panelleden zijn de volgende overtuigingen⁶:

1. men veronderstelt (en verzet zich tegen) 'het afwentelen van bezuinigingen op de burger';
2. meer nadruk op eigen verantwoordelijkheden en vrijheden voor burgers wordt in theorie, als uitgangspunt, wel ondersteund, maar men acht dit in de praktijk niet realiseerbaar;
3. het oppakken van gemeenschappelijke verantwoordelijkheden door burgers in de huidige, individualistische samenleving is niet realistisch;
4. er zijn bij de op vraag naar de basishouding t.a.v. actief burgerschap (veel) meer bedreigingen, beperkingen en bedenkingen dan voordelen of kansen genoteerd;
5. de Nijmeegse bevolking is heel divers, dit is zowel een kans als complicerende factor;
6. een grotere burgerrol vraagt om belastingverlaging als compensatie;
7. men verwacht een duidelijke rol van - en vraagt om afbakening door de gemeente;
8. de gemeente kan bewonersinitiatieven helpen door soepeler met regels om te gaan;
9. mochten belangen van burgers bij burgerinitiatieven botsen dan heeft de gemeenteraad het laatste woord.

Deze opsomming gaat wat meer leven als we enkele typerende citaten bekijken. In Bijlage 1 zijn bovendien de reacties op stellingen terug te vinden.

Panelleden over het thema bezuinigingen

Dat roept een associatie op van een gemeente die taken af wil stoten, het voorzieningenniveau wil afbreken zonder dat daar merkbare voordelen tegenover staan in de vorm van bijvoorbeeld lagere belastingen.

Een meer vraaggerichte benadering kan geen kwaad; de verzorgingsstaat is te ver doorgeschoten. Maar deze transitie van aanbod- naar vraaggerichte overheid/gemeente onder het mom van meer verantwoordelijkheid van de burger, schiet m.i. ook te ver. Onder de paraplu van meer verantwoordelijkheid van de burger wordt er gewoon een gigantische bezuiniging doorgevoerd.

Als de gemeente wenst te bezuinigen dan lijkt het mij beter om naar andere zaken te kijken dan het uitbesteden van taken aan burgers.

Klinkt als een slecht verkooppraatje voor bezuinigingen.

Als dit soort initiatieven vanuit de buurt komen, prima! Ondersteun dat als gemeente, maar dring mensen geen extra verantwoordelijkheden op waar ze niet om vragen ihkv bezuinigingen.

Prima initiatief maar de mensen zijn echt niet gek hoor. Deze visie is budget gedreven en zal daarom niet werken.

Het idee om de Nijmegenaren meer verantwoordelijkheid te geven tegenover elkaar vind ik erg mooi. Echter kan het niet zo zijn dat burgers het werk moeten gaan doen van professionals omdat deze wegbezuinigd zijn.

---

⁶ Zoals aangegeven is er een veelheid aan meningen en overtuigingen omtrent actief burgerschap waargenomen. In de gepresenteerde opsomming is geprobeerd de modus te vinden, waarbij recht gedaan wordt aan zoveel mogelijk panelleden.

Panelleden over individualistische samenleving

Ik ben bang dat een zekere mate van individualisering in de maatschappij al zover is doorgedrongen dat niemand zich meer echt verantwoordelijk voelt voor bepaalde gemeenschappelijke waarden, maar dat iedereen wél van de maximale vrijheid wil kunnen genieten. De rol die de gemeente (maar ook andere overheden) speelt bij het bepalen van de regels om dit niet te ver door te laten slaan is, misschien helaas, onmisbaar.

Het idee dat mensen eigen verantwoordelijkheid nemen is goed, maar ik zie er vooral risico's aan verbonden. Ik verwacht dat verantwoordelijkheden niet worden opgepakt, of door een kleine groep, dat er hierdoor meer tweespalt zal gaan ontstaan. Om dit soort zaken te voorkomen is een centraal orgaan als de overheid en regulering ontstaan, jammer om dat terug te draaien. Ik ben het vanuit dat oogpunt ook niet eens met bezuinigingen op de overheid.

Cruciaal is betrokkenheid, betrokkenheid bij de woonomgeving (bv milieu) bij mensen in je omgeving die hulp of ondersteuning nodig hebben. In deze individualistische samenleving is deze betrokkenheid te beperkt om een grotere inzet te verwachten. Meer vrijheid en minder regelgeving zal daar niet veel in veranderen.

Als ik naar mezelf kijk, merk ik dat ik héél véél wil doen voor mensen die dicht bij me staan (vrienden en familie-zelfs als ze ver weg wonen) maar dat ik moeite zou hebben om datzelfde te doen voor iemand met wie ik geen band heb of waar ik afkeer van heb (omdat ze zich slecht verzorgen, bijvoorbeeld).

Daar waar sociale cohesie is, lijkt het me een prima benadering. Maar er zijn ook zo veel plekken waar mensen elkaar nauwelijks kennen, en daar zal het minder goed werken.

Panelleden over thema diversiteit

Gezien de diversiteit van onze samenleving zullen mensen op basis van hun herkomst, geaardheid, inkomsten, gezinssamenstelling e.d. een eigen opinie hebben met betrekking op normen en waarden, maar ook met betrekking op zaken waar zij verantwoordelijk voor zijn (of verantwoordelijkheid voor willen dragen) of waar zij de gemeente Nijmegen verantwoordelijk voor achten. Neem hierbij als voorbeeld de ouderen: die achten de gemeente verantwoordelijk vanuit een andere visie dan bijvoorbeeld mensen met een hoog inkomen, homo's of gezinnen.

Panelleden over thema gemeentebelastingen

Wanneer dit hand in hand gaat met lastenverlichting lijkt mij het een goed idee.

Als de gemeente minder verantwoordelijkheid wil nemen, moet de gemeentebelasting ook proportioneel omlaag. Eerlijk is eerlijk

Het is een tijdsbeeld: "de terugtrekkende overheid". We kunnen het niet meer betalen dus zeggen we dat de burgers voor zichzelf kansen moeten creëren, actief moeten worden, moeten werken, moeten mantelzorgen, kinderen op moeten voeden, vrijwilligerswerk moeten gaan doen etc. etc. Aan de andere kant moet je betalen: WOZ, hoge parkeertarieven, gemeentelijke heffingen, eigen bijdragen WMO. Vrijheid en verantwoordelijkheid als dekmantel om enerzijds overheidstaken af te wimpelen op de al hardwerkende, zijn ouders verzorgende en kinderen opvoedende Nijmegenaar en anderzijds alle lasten verzwaren voor diezelfde hardwerkende Nijmegenaar. In een relatie is het geven en nemen. De gemeente Nijmegen neemt alleen!!

Panelleden over rol van de gemeente

Ik heb niet zo'n behoefte om actiever voor de stad te worden, heb het al druk genoeg met werk en andere activiteiten. Ik vind het een prettig idee dat er professionals zijn die de benodigde zaken in de stad oppakken, vind ook dat dit over het algemeen prima gebeurt.

(...), ik ben van mening dat de (de)centrale overheid eindverantwoordelijke blijft voor deze zaken. Van burgers mag verwacht worden dat zij hun eigen inkomsten vergaren, van de overheid mag verwacht worden dat zij zorgdragen voor de publieke ruimtes en de ondersteuning van mensen die niet voor zichzelf kunnen zorgen. Dit mag nooit of te nimmer 'verplicht' in de schoenen van derden (familie, buurtgenoten) worden geschoven, simpelweg omdat zij daar niet altijd voldoende verantwoordelijkheidsgevoel voor zullen kunnen opbrengen en dat zij in beginsel vrij zijn hun eigen tijd zelf in te richten. We zijn immers geen socialistische heilstaat.

Meer vrijheid - en daarmee meer eigen verantwoordelijkheid - juich ik toe, maar dat is alleen zinvol wanneer de gemeente daarvoor duidelijke kaders aangeeft. Dat wil zeggen: de gemeente geeft duidelijk de grenzen van die vrijheid aan en ziet erop toe dat die niet overschreden worden. En wat die verantwoordelijkheid betreft: het is goed dat er een beroep wordt gedaan op de eigen verantwoordelijkheid van burgers, maar tegelijk vind ik dat dit de gemeente niet ontslaat van de verplichting om uiteindelijk de eindverantwoordelijkheid te houden voor algemene voorzieningen, voor het algemeen belang en voor de bescherming van groepen en individuen. Want de gemeente heeft daarvoor een door de burgers gedelegeerde verantwoordelijkheid en het is geen goed idee om die af te stoten met een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van diezelfde burgers.

Dit is een interessant idee, maar al te vaak wordt deze gedachte van neoliberale ideologen misbruikt om te bezuinigen en gaat het helemaal niet om meer "vrijheid". Bovendien betekent burgerparticipatie niet per se dat de overheid zich terugtrekt, maar dat ze luistert en aantoonbaar iets doet met de inbreng van de burgers.

De kosten zullen voor de baten uitgaan; om dergelijk maatwerk te leveren (of juist niet), kost niet alleen een veranderende mindset bij het gemeentelijk apparaat, het kost ook tijd en energie om met de burger te communiceren.

Meer actief burgerschap is een goede zaak, mits er goed gekanaliseerd en gefaciliteerd wordt. Prima om burgers meer inbreng te geven en ook om inbreng te vragen, daar kan onze samenleving beter van worden, maar zorg dan wel dat er vanuit de gemeente iemand is die de processen begeleidt zodat het niet verwordt tot los zand of een samenleving met het recht van de sterkste.

Panelleden over 'afbakening'

Het idee van meer verantwoordelijkheid zou mijns inziens kunnen werken op gebieden die niet vallen onder wat ik even noem basisbehoeften. Wijkcentra en dergelijke vallen hier niet onder. Groen en bestrating bijvoorbeeld wel. Hulp voor een hulpbehoevende doen we niet voor niets professioneel. Het kan zijn dan buurtbewoners hier in mee kunnen helpen maar dan altijd onder toezicht. Dingen organiseren voor de wijk kun je best bij de wijk laten, geen probleem. In de basisbehoefte zou ik altijd willen kunnen terugvallen op de overheid.

En ik vind het nogal een verschil wanneer je wordt verleid, uitgedaagd en beloond bij het regelen van je zaken met mensen in de omgeving, of wanneer je wordt gedwongen omdat noodzakelijke voorziening en verdwijnen door bezuinigen.

Natuurlijk is meer vrijheid en verantwoordelijkheid gepast. De bemoeienis van de overheid gaat soms ook wel wat te ver. Moeten het ook weer niet zover doorvoeren dat straks alles bij de burger ligt maar er zijn best zaken die de burger zelfs beter opkan lossen dan de overheid.

Zolang er een keuze blijft, vind ik het OK.

4 Benoemde voordelen, kansen en taakopties

De gedachte dat de gemeente burgers meer op eigen verantwoordelijkheid aanspreekt (en op bepaalde punten meer vrijheid geeft) riep bij panelleden allerlei bedenkingen en beperkingen op, maar er werden ook diverse voordelen en kansen benoemd. Om meer gevoel te krijgen bij een mogelijke concrete vertaling is aan het panel een serie taken voorgelegd met de vraag of men een grotere rol voor buurtbewoners en/of voor zichzelf zag dan nu het geval is. Het ging om uitvoerende en meedenktaken op individueel niveau, op buurtniveau en op stedelijk niveau.

Saamhorigheid en betrokkenheid als perspectief

Benoemde kansen rond actief burgerschap en burgerparticipatie hebben vaak te maken met de thematiek van saamhorigheid en betrokkenheid in een geïndividualiseerde samenleving. Een panellid vat een aantal mogelijkheden goed samen (citaat):

“In het licht van de schuivende rolopvattingen tussen overheid en burger is dit een logische tendens. Het geven van ruimte aan burgers en hun initiatieven is een positieve ontwikkeling die kansen biedt voor:

1. grotere betrokkenheid van burgers bij hun leefomgeving en elkaar;
2. maatwerk en flexibiliteit in ruimtelijke inrichting, zorg etc.;
3. efficiëntere inzet van beperkter wordende overheidsmiddelen;
4. innovatieve oplossingen voor maatschappelijke opgaven door de vorming van nieuwe coalities;
5. diversiteit en menselijke maat;
6. nieuwe vormen van ondernemerschap.”

Andere kansen die door panelleden zijn benoemd:

7. minder betutteling;
8. meer eigenwaarde, macht en kracht bij burgers;
9. meer wijkgevoel;
10. meer draagvlak, betere plannen;
11. efficiënter beheer;
12. gebruik maken van de denkracht in de stad.

Ook hier schetsen we de modus en achtergronden met behulp van enkele typerende citaten. In de Bijlage zijn bovendien de reacties op stellingen rond kansen terug te vinden.

Panelleden over betrokkenheid

Meer betrokkenheid bij elkaar, meer betrokkenheid bij het stadsbeleid en bij het meeschrijven van beleidsplannen.

In principe een goed idee. In wijken waar burgers zich verantwoordelijk en betrokken voelen voor en bij de wijk, kan dit heel mooie dingen opleveren (en weer bijdragen aan een nog grotere betrokkenheid (positieve vicieuze cirkel). In wijken waar dit niet het geval is, zal dat jammer genoeg ook te zien zijn. Verschillen tussen wijken zullen daardoor groter worden dan ze nu zijn. Oplossing: dit doen in wijken waar het goed wordt opgepakt en dit vooral laten in wijken waar dat niet zo is.

Meer zeggenschap over de aankleding en het onderhoud van de buurt

Panelleden over saamhorigheid

Meer het "onze wijk" gevoel.

Meer verantwoordelijk = meer kans op nabuurschap.

Panelleden over kracht en eigenwaarde

Bevordert ontplooiing van individuen; kan bijdrage tot een zekere verfrissing; biedt kansen dat er verrassende dingen zich kunnen ontwikkelen in de wijk bv.

Gevoel serieus genomen te worden.

Optimaal gebruik maken van de aanwezige denkkraft in de gemeente.

De kans is dat de betutteling afneemt en dat burgers het gevoel van eigenwaarde en macht /kracht ontwikkelen.

Mensen kunnen laten zien wat ze willen i.p.v. dat ze alleen maar kritiek hebben en mopperen. Als burgers meer vrijheid en verantwoordelijkheid krijgen en nemen, zal er ook 'minder gemor' achteraf zijn 'dat de gemeente doet wat ze wil zonder echt goed naar de inwoners te luisteren'.

Wat ik zeer positief vind: als mensen binnen hun mogelijkheden gestimuleerd worden hun verantwoordelijkheid te nemen, dan neemt m.i. zelfvertrouwen van mensen en besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid toe.

Panelleden over efficiency

Een kritische blik vanuit burgerperspectief kan er voor zorgen dat geanticipeerd kan worden op ongewenste neveneffecten/blinde vlekken voorkomen worden.

Initiatieven die vanuit de burger worden gestart en ondernomen, kunnen per definitie rekenen op draagvlak wat de kans op succes vergroot.

Als je stukken grond in een wijk laat verzorgen door mensen een stadsmoestuin toe te wijzen, dan wordt de grond gratis beheerd.

Kleinschaliger organisaties zijn effectiever: zichtbaar resultaat is veel bevredigender. Het zet de grote organisaties aan het denken over hoe het eigenlijk ook weer zou moeten!!

Mogelijke taken: vooral buurtgenoten aan zet

Om meer gevoel te krijgen bij een mogelijke concrete vertaling is aan het panel een serie taken voorgesteld met de vraag of men een grotere rol voor buurtbewoners en/of voor zichzelf ziet dan nu het geval is. Het ging om uitvoerende - en meedenktaken op individueel niveau, op buurtniveau en op stedelijk niveau. Duidelijk is dat een deel van het stadspanel (vooral) nieuwe rollen voor buurtgenoten ziet, maar niet zozeer voor zichzelf⁷. Grosso modo 15% ziet een grotere rol voor zichzelf (in een range van 11% tot 26%). Meedenktaken zijn daarbij wat meer genoemd dan uitvoerende taken.

---

⁷ Daarbij moeten we bovendien aantekenen dat panelleden tot de meer betrokken Nijmegenaren moeten worden gerekend. Zoals eerder aangegeven is deze peiling niet representatief voor de Nijmeegse bevolking.

Op het terrein van diensten van zorg en zekerheid voor individuele huishoudens zien we het regelmatig zorgen voor een hulpbehoevende buurvrouw er in positieve zin uitschieten. Een minderheid van 40% van de panelleden geeft aan hier zelf een grotere rol in te kunnen spelen. Dit biedt wellicht perspectieven bij het meer inschakelen van het persoonlijk netwerk in plaats van (zorg)ondersteuning door de gemeente. Ook bij het meedenken over de toekomst van de buurt zien wat meer panelleden een grotere rol voor zichzelf (44%).

Figuur 1: grotere rol voor buurtbewoners en/of voor zichzelf dan nu het geval is

	<i>Taak</i>	<i>Grotere rol buurtbewoners</i>	<i>grotere rol uzelf</i>
individueel - uitvoerend	het regelmatig zorgen voor een hulpbehoevende buurvrouw	54 %	40 %
	het begeleiden van probleemjongeren uit de wijk	49 %	11 %
individueel - meedenkend	meedenken over de toekomst van de buurt	69 %	44 %
	organiseren van taallessen voor buurtgenoten	42 %	16 %
buurt - uitvoerend	(meehelpen bij) het beheren van een wijkcentrum	54 %	13 %
	(meehelpen bij) het groenonderhoud in de woonbuurt	54 %	26 %
buurt - meedenkend	(als buurt) aangeven van prioriteiten aan de wijkagent	65 %	22 %
	(als buurt) geven van opdrachten voor wijkonderhoud	59 %	21 %
	creatief zoeken naar geld voor buurtactiviteiten	54 %	11 %
stadsbreed - uitvoerend	(meehelpen bij) het beheren van de schouwburg	34 %	14 %
stadsbreed - meedenkend	informerende van reizigers over de bereikbaarheid van Nijmegen	34 %	12 %
	opstellen van een gemeentelijk plan over kunst en cultuur	45 %	20 %

Zo'n 55 tot 65% van de panelleden ziet buurtgenoten buurttaken in de meedenkende sfeer vervullen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het aangeven van prioriteiten aan de wijkagent, het geven van opdrachten voor het wijkonderhoud of het creatief zoeken naar geld voor buurtactiviteiten. Tussen de 10 en 20% ziet een grotere rol voor zichzelf bij buurttaken. Zoals gezegd schat men de rollen voor burgers bij stadsbrede aangelegenheden lager in. In de meedenkende sfeer ziet 20% het opstellen van een gemeentelijk plan als een optie, het (meehelpen bij) het beheren van de schouwburg of het informeren van reizigers over de bereikbaarheid van Nijmegen ziet 1 op de 10 zich doen.

5 Benoemde bedenkingen en beperkingen

Zoals al aangegeven: het een sterker beroep doen op actief burgerschap riep bij panelleden meerdere voordelen en kansen op, maar ook bedenkingen en beperkingen. Vaak draait het om de overtuiging dat er te weinig bereidheid is bij (mede)burger. Het huidige maatschappelijke beeld van 'ieder voor zich' wordt daarbij als typerend genoemd. Ook wordt gewaarschuwd dat het aanspreken van burgerverantwoordelijkheid slechts een bezuiniging is, die bovendien ten koste gaat van bepaalde wijken en/of kwetsbare groepen.

Belangrijke risicofactoren

Kenmerkend voor de door veel panelleden genoemde bedenkingen of beperkingen zijn de volgende risicofactoren:

1. Geen (geloof in) participatie; onvoldoende animo bij buurtgenoten om uitvoerende - of meedenktaken op zich te nemen; onvoldoende bereidheid om vrije tijd op te geven om actief te worden voor hun buurt;
2. Structurele continuïteitsproblemen;
3. Ongelijkheid;
4. Onvoldoende aandacht voor specifieke groepen;
5. Beperkingen in de persoonlijke vrijheid;
6. Eenzijdige afspiegeling⁸.

Deze opsomming gaat wat meer leven als we enkele representatieve citaten bekijken. In de Bijlage zijn bovendien de reacties op stellingen rond bedenkingen of beperkingen terug te vinden.

Panelleden over gebrek aan (geloof in) participatie

Ik moet toegeven dat de gedachte zonder aarzeling de verdenking wakker roept van "alweer een bezuiniging". Tweede reactie is ook niet erg positief: ik heb maar weinig vertrouwen meer in "de burger": overal (geld)graaijerij, hufterig gedrag, rotzooi op straat, lange tenen bij verschillen van mening enz.

De bedreiging is dat burgers zich niet inzetten en daardoor verloedering optreedt. Ook is het vaak zo dat het weer op dezelfde aankomt.

Zal u graag het verslag over het fiasco van het organiseren van de burendag 2012 willen doormailen, dan ziet u de totale desinteresse in wijken zoals de Heeskesacker !!

Te grote belasting voor het netwerk/omgeving.

Bedreigingen zitten in het niet kunnen mobiliseren van voldoende gemeenschapszin en in het misbruiken van subsidies.

---

⁸ Een mogelijke bedreiging in het feit dat mondige mensen mogelijk te veel invloed krijgen wordt door vier van de tien panelleden onderkend.

Je kunt proberen een buurtregie te starten, maar er zijn altijd mensen die erboven of erbuiten staan. Of een eigen wereld maken met eigen regels.

De gedachte van overheveling van verantwoordelijkheden naar de 'energieke samenleving' komt op een moment dat de draagkracht van die samenleving onder druk staat. Hiermee moet rekening gehouden worden.

Veel overheidsorganisaties zijn nog niet goed ingericht op het werken met burgers en hun initiatieven.

Bij constructies als maatschappelijke aanbesteden etc. komen met verantwoordelijkheden ook risico's bij burgers te liggen. Op dit terrein moet nog veel uitzoekwerk verricht worden.

Panelleden over gebrek aan continuïteit

Bij vrijwilligers/actieve buurtbewoners verwacht ik veel uitval en weinig continuïteit.

Wat als de taken blijven liggen die gedaan moet worden. Dan ben je nog verder van huis. In de praktijk zie ik dat bepaalde initiatieven in de buurt maar door enkele schouders worden gedragen. Als breed draagvlak ontbreekt ontstaan er nalatigheid en irritaties. Niet overal zijn hechte gemeenschappen gevormd en worden morele waarden nageleefd.

Burgerparticipatie mag niet doorschieten naar macht voor de meest mondige burger, of diegene die daarvoor de meeste tijd heeft. Ik ga uit van een bepaalde professionaliteit van het gemeentelijke apparaat om te zorgen voor planning, beheer en onderhoud van het publieke domein. Daar betaal ik ook belasting voor. Burgerparticipatie prima, maar dan wel onder regie van de gemeente en zeer zeker niet als verkapte bezuinigingsoperatie

Ik heb geen behoefte mijn burens beter te leren kennen of om een actieve rol bij het onderhoud van mijn buurt te spelen. Ik woon en slaap er, maar mijn sociale leven vindt elders in de stad (het centrum) en het land plaats.

Conflicten bij ontbreken kaders en richtlijnen.

Panelleden over ongelijkheid

Dit hangt zeer sterk af van de leefbaarheid van, betrokkenheid bij en sfeer in een wijk. Het risico is dat goede wijken beter worden/goed blijven en dat mindere wijken steeds minder leefbaar worden.

Niet in alle wijken is een sociale structuur aanwezig om overheidstaken op zich te nemen. Hierin zal ook geïnvesteerd moeten worden.

De bedreigingen zijn volgens mij een "one-size-fits-all" aanpak, waarbij een bv. buurt als Willemskwartier hetzelfde wordt benaderd als Hazenkamp.

Niet iedereen kan een beroep doen op familie of vrienden bij ziekte.

Mondige (vaak hoogopgeleide) burgers worden bediend, minder mondige (vaak lager opgeleide) burgers, die het misschien wel het hardst nodig hebben, zullen minder initiatief ondernemen. De kans bestaat dat verschillen in woon- en leefklimaat toenemen, wat ik als een ongewenste ontwikkeling zou beschouwen. Oplossingsrichting: breng de kenmerken van de doelgroep in kaart en lever maatwerk. Zelf woon ik op Visveld, een bijna volledig "witte" wijk. Hier kan de gemeente zich beperken tot het faciliteren van initiatieven. Voor wijken waar veel inwoners een zwakke sociaal-economische positie hebben, zou de gemeente zich actiever moeten opstellen.

De vrees die het bij mij oproept is dat dit ten koste gaat van de zorg voor mensen in kwetsbare posities, zoals zieken, gehandicapten, ouderen, maar ook mensen (en vooral kinderen) op bijstandsniveau. Ik vind dat er voor die groepen uitstekende collectieve voorzieningen moeten zijn. De zorg voor hen mag niet afhankelijk zijn van min of meer toevallige initiatieven van burgers. Verder snap ik de noodzaak voor de gemeente (en voor overheden in het algemeen) om in deze tijd van financiële crisis wat taken af te stoten..

Panelleden over specifieke groepen

De buurt is niet voor iedere burger even belangrijk: wie mobiel is, buiten de stad werkt, een sociaal netwerk door de hele stad en daarbuiten heeft, doet een beroep op anderen buiten de directe woonomgeving, en biedt ook zelf vaak steun buiten die woonomgeving. Aan ouders of ouderen elders in het land, aan vrienden of vriendinnen elders in de provincie, enz. Dat wil niet zeggen dat dit onbetrokken burgers zijn die geen waarde hechten aan ondersteuning aan anderen: deze speelt zich alleen elders af. Sociale cohesie in een wijk of buurt kan en hoeft geen doel op zich te worden ....

(...) hoe moet dat met allochtonen? Is deze groep wel klaar voor meer vrijheid en verantwoordelijkheid?

(...) nu zie ik om me heen een wildgroei aan studentwoningen, die niets met de gemeente Nijmegen te maken willen hebben, alleen maar studeren, dat is het.

Zorgelijk. Want menigeen zal zich onttrekken aan zijn verantwoordelijkheid. Zeker de jongste helft van de samenleving is niet gewend aan het iets doen voor een min of meer vreemde, terwijl er niets, geen geld, tegenover staat. Het proces gaat ook te snel. Want een solidariteitsgevoel moet zich gaan ontwikkelen, door alle lagen en leeftijdsgroepen heen.

Panelleden over 'beperkingen in vrijheid'

Altijd terug moeten vallen op vrienden en of familie beperkt je vrijheid ook.

Door meer verantwoordelijkheid aan de burgers te geven kunnen de burgers onderling in conflict komen.

Goed dat mensen oog voor elkaars behoeften houden. Maar het is ook belangrijk je onafhankelijkheid als burger te kunnen houden. Met name wat betreft de zorg denk ik dat dit in het gedrang komt. Een beroep doen op je naast (familie, vrienden, burens) is goed voor tijdelijk/incidenteel.

Panelleden over 'eenzijdige afspiegeling'

Bij meer bevoegdheden van burgers bestaat wel de kans dat "buurtburgemeesters" te veel te zeggen krijgen (dat is nu soms ook al het geval). Moet wel een afspiegeling van de buurt zijn.

De oververtegenwoordiging van hoog opgeleide, blanke, 50+ mannen in burgerinitiatieven is groot. Voorkomen moet worden dat er nieuwe vormen van uitsluiting ontstaan.

6 Suggesties van panelleden

Aan het digitaal stadspanel is onder meer gevraagd wat actief burgerschap en burgerparticipatie bij hen oproepen. Spontaan zijn er daarbij allerlei suggesties op tafel gelegd. Vaak vanuit de intentie bepaalde valkuilen of bedenkingen of beperkingen te vermijden.

In dit laatste hoofdstuk wordt een aantal interessante ideeën onder de noemers proces, faciliteren, rol gemeente, organisatievormen en gemeentebelastingen weergegeven (citaten).

Procesmatige suggesties

Ga alsjeblieft als gemeente niet een project starten om de participatie van de burger te verhogen, dat is in zichzelf zo denigrerend! Laten we er niet over praten, maar laten we het gewoon doen!

Het vertrouwen in de politiek is zo laag dat als het College een dergelijke bestuurswijziging gaat doorvoeren zij daar een complete campagne in de gemeente dient op te zetten wat die zelforganisatie inhoud. Praktisch zou het zijn om een wijk daarvoor uit te kiezen en gewoon langzaam te beginnen.

Als het bedoeld is om te bezuinigen, dan gaat het niet werken. Als burger trap je niet in die truc. je zult als gemeentebestuur dus met een wenkend perspectief moeten komen, een visie dus gekoppeld aan concrete voorbeelden.

De gemeente moet eerst investeren in een paar goede wijkmanagers (bied me aan) die uit de wijken komen om de mensen in de wijken te activeren en warm te krijgen voor het bevorderen van de leefbaarheid, zorg en onderhoud. Er zullen altijd taken blijven die door de gemeente zelf geregeld moeten blijven worden maar daar kunnen de wijkmanagers wel bij helpen.

Ik denk dat de gemeente met deze peilingsuitslag de communicatie moet opzoeken met de burger. Per wijk. Noodzaak en belangrijkheid aangeven en stilstaan bij het heikele punt: continuïteit houden in de activiteiten!

Maar juist de wat afwachtende burgers hebben stimulans en motivatie nodig. Voor hen is het dan ook extra belangrijk om met afgebakende projecten te werken en snel resultaten te zien.

Suggesties over faciliteren

Prima, maar dan moet dat wel gefaciliteerd worden. Middels goederen, geld, extra mankracht en of materialen.

Ook ik moet betaald worden, net als de beleidsmakers en uitvoerders van de gemeente.

Op de eerste plaats is van belang wie de regie voert, want die is van groot belang als het om meewerken, meedenken en aansturen van vrijwilligers gaat. Op de tweede plaats moet er ruimte voor deskundig advies zijn, omdat het vaak gaat om projecten waar de 'emotie' en de 'ratio' met elkaar in conflict kunnen komen.

Kan er dan bijvoorbeeld een wijkcoach komen? Hoeft geen dure manager te zijn maar bijvoorbeeld wijkopbouwwerker.

Suggesties over de rol van de gemeente

Er is een duidelijke stelling in de organisatiekunde: "Verantwoordelijkheid kan niet gedelegeerd worden, uitvoering wel". (...). Bij alle zaken waarbij de overheid zich terugtrekt moeten er strakke regels zijn, en die regels moeten gecontroleerd worden met vooraf afgesproken sancties op persoonsniveau. Als die er niet zijn, ben ik grote tegenstander van de gedachte voor meer vrijheid en uitvoering door naar de burger.

Op zich prima idee, maar dat betekent wel dat de rol van de gemeente mee moet veranderen. Ipv alwetend en voorschrijvend ---> coach, facilitator, meedenker.

Meer vrijheid bij burgers en meer verantwoordelijkheid bij burgers betekent OOK de regie uit handen geven. Ik denk dat de ambtenaren van de gemeente Nijmegen hier niet klaar voor zijn. Ik zou zeggen, zorg eerst voor een omslag bij de gemeente zelf.

Prima, alleen moet de burger er wel bij begeleid worden. Anders is de overgang te hard en kan niet iedereen mee komen. We zijn ge(ver)wend geraakt dat de gemeente alles wel regelt.

De initiatieven zullen vanuit de buurten zelf moeten komen. Ze proberen van bovenaf te organiseren is afhankelijkheid van de overheid in stand houden. Valt de overheidsbemoediging weg dan is dat in zo'n geval meestal het einde van het project.

Ik kan me hier helemaal in vinden: meer verantwoordelijkheid bij de burger. Echter mijn ervaring is ook dat de gemeente daar ook nog aan moet wennen. Zo heb ik goed doortimmerd plan bij de gemeente neergelegd ivm groen en dan paste niet in de tijdsplanning van de gemeente. Dat was even een flinke deuk in de motivatie van het groengroepje. Daar zijn we wel uitgekomen, gelukkig.

Gemeente zal bij avonden met bewoners ook moeten stimuleren dat bewoners dan de presentatie van de brainstorm doen en niet de gemeenteambtenaar. Misschien even wennen voor beide partijen!

Suggesties over organisatievormen

Wil men het initiatief van en door burgers aanmoedigen dan is het meedenken van de gemeente onontbeerlijk en is een verenigingsvorm noodzakelijk om wederzijdse vrijblijvendheid uit te sluiten en verantwoordelijkheden vast te leggen. Dit geldt niet voor burenhulp maar meer bij wijkprojecten ten aanzien van onderhoud en veiligheid.

Daar ben ik een uitgesproken voorstander van, mits regelmatig gecontroleerd wordt of inwoners hun verantwoordelijkheden nakomen en er zo nodig op aangesproken worden, eventueel gekoppeld aan sancties. Want ik betwijfel of alle geledingen van onze samenleving dit aankunnen.

Misschien is het mogelijk bewoners te attenderen op individuele ouderen in hun buurt die wat hulp kunnen gebruiken (uiteraard met toestemming van deze ouderen).

Verantwoordelijkheid en meer vrijheid is een goede zaak, maar wel met een toezicht van een buurtvereniging, wijkagent en gemeente.

Het valt op dat nergens wordt gesuggereerd of en hoe bestaande verenigingen, organisaties, zich samen met de gemeente over bepaalde taken kunnen ontfemen. Er bestaat toch zoiets als een maatschappelijk middenveld?

Er is veel ervaring op dit gebied te halen in het buitenland. Het zou goed zijn als de gemeente daar eens naar keek. Een bekend voorbeeld is het Participatory Budgeting idee dat in Porto Alegre, Brazilië is ontstaan en in veel steden ook in West Europa is nagevolgd. Bewoners krijgen hierbij zeggenschap over een deel van het budget voor hun wijk. Voordeel is meer betrokkenheid en draagvlak. Bovendien zijn bewoners zich bewuster van de kosten van zaken en de consequenties van keuzes. Maar ook daar blijkt dat mondige, welvarende en hoger opgeleide mensen, die vaak al dicht bij de politiek staan, het meest actief zijn. Het is dus te kort door de bocht dat burgerparticipatie automatisch tot meer inspraak voor achtergestelde groepen leidt.

Ik denk dat er mogelijkheden liggen richting maatschappelijke participatie van mensen met een WWB uitkering. De uitkering wordt bekostigd door de gemeenten (met een bijdrage vanuit het rijk, door ons alle betaald). Hierdoor doen mensen ook iets terug naar de gemeenschap. En dit komt hun zelf ook alleen maar ten goede. structuur, daginvulling, eigenwaarde en de weg naar betaald werk wordt hierdoor ook kleiner (gat in CV wordt hiermee ingevuld).

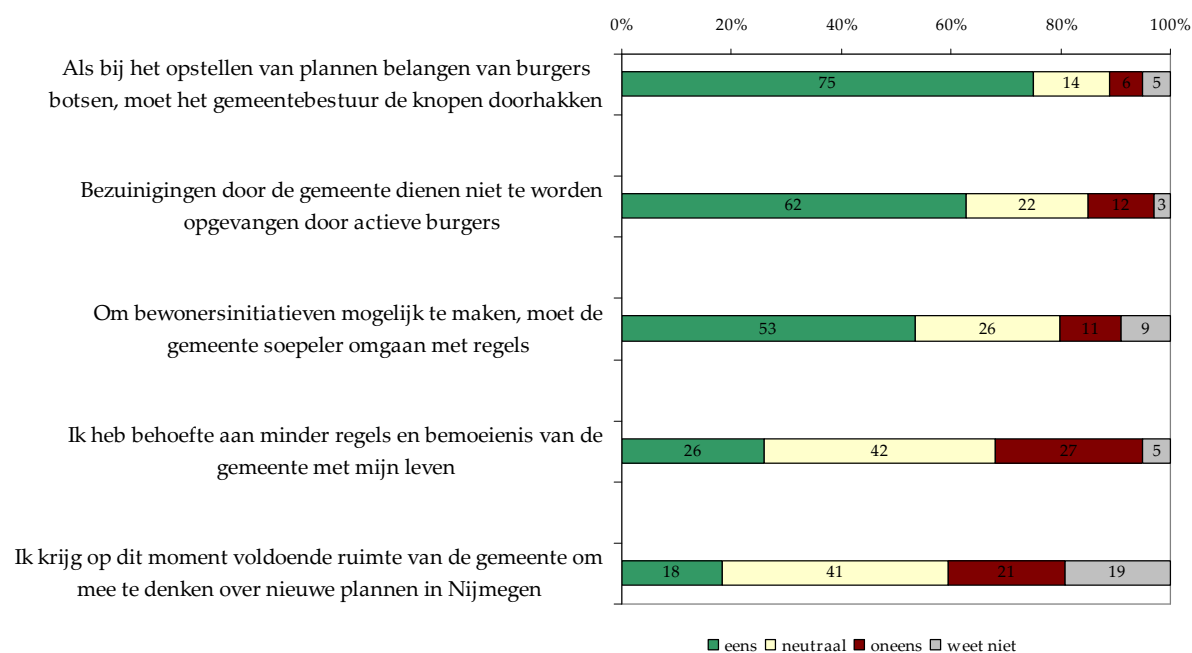
Suggesties over de gemeentebelasting

Dit zou ook kunnen/moeten betekenen dat er differentiatie komt in gemeentelijke belastingen per wijk of buurt. Immers een wijk die kiest voor veel zelf doen met bijbehorend laag service-niveau zou niet dezelfde belasting moeten betalen als een wijk die aangeeft dat de gemeente het maar allemaal moet opknappen.

7 Bijlage: stellingen basishouding

Figuur 2: Stellingen rond de betrokkenheid van burgers bij de leefbaarheid van de buurt of stad als geheel

In het huidige overheidsdenken komt het sterker inschakelen en (mede)verantwoordelijk maken van burgers sterker op de voorgrond. Dit is mede ingegeven door budgettaire redenen. Het panel (een meerderheid van 62%) spreekt echter duidelijk uit dat eventuele bezuinigingen door de gemeente niet door actieve burgers dienen te worden opgevangen. Bij panelleden <35jr speelt dit nog wat sterker, in stadsdeel Nijmegen-Oost is er daarentegen meer ruimte voor deze gedachte dan gemiddeld.

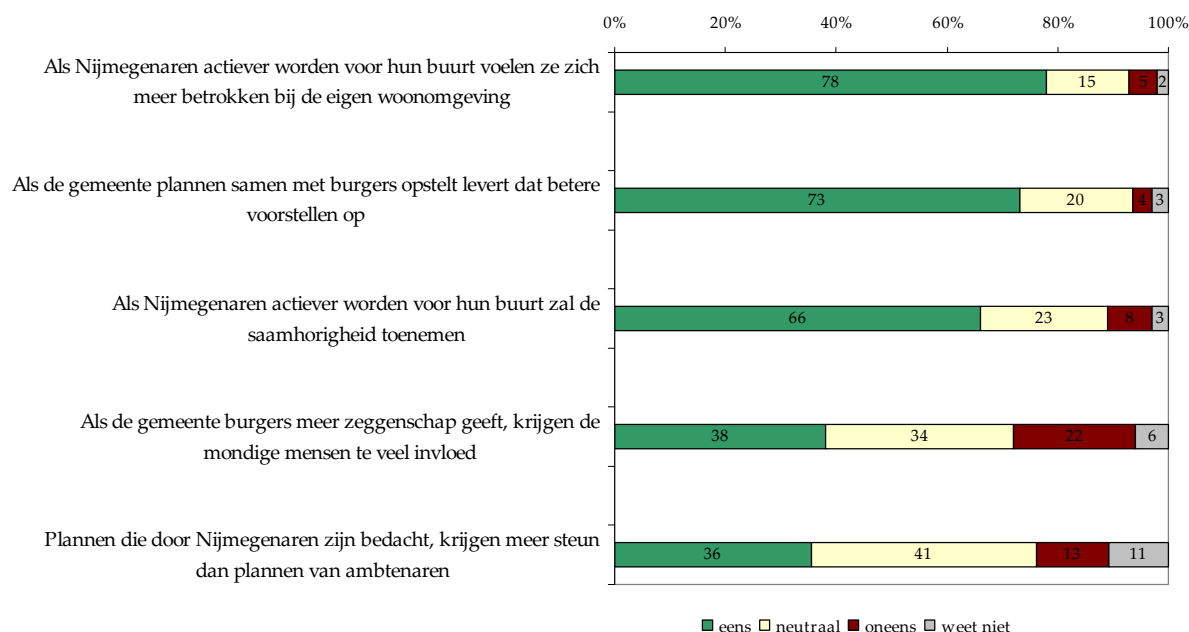
Er wordt genuanceerd gedacht over de ruimte die panelleden momenteel krijgen om mee te denken over ontwikkelingen in de stad: 41% is hierover niet eenduidig. De groep die meer ruimte wenst (21%) is iets groter dan het aandeel dat aangeeft voldoende te kunnen participeren (18%). Hetzelfde beeld ontstaat er rond regels en bemoeienis met het eigen leven door de lokale overheid. Wellicht hangt het voor 42% af van het moment of het type interventie, want zij spreken zich niet duidelijk uit. Hier is de groep die de huidige situatie prima vindt ongeveer even groot (27%) als het deel dat behoefte heeft aan minder regels en bemoeienis (26%). Panelleden die buiten Nederland zijn geboren, de groep onder 35 jaar en hoger opgeleiden hebben wat minder moeite met regels of bemoeienis van de gemeentelijke overheid. In Lindenholt en Nieuw-West vraagt men juist wat meer afstand.

Ruim de helft (53%) heeft er geen moeite mee als de gemeente bewonersinitiatieven helpt door soepeler met regels om te gaan. Lager - en middelbaar opgeleide panelleden geven dit nog wat vaker aan. Ook in stadsdeel Nieuw-West zien we dit wat sterker. Een duidelijke meerderheid van het panel (75%) vindt dat de gemeenteraad het laatste woord heeft, mochten belangen van burgers bij burgerinitiatieven botsen. Bij de leeftijdsgroep <35jr en bij hoger opgeleiden leeft dit nog wat sterker.

8 Bijlage: overige stellingen

In relatie tot actief burgerschap geeft het digitaal stadspanel via reacties op stellingen diverse voordelen en beperkingen. De meeste panelleden onderschrijven voordelen en kansen in relatie tot actief burgerschap, zoals meer betrokkenheid, betere voorstellen en meer saamhorigheid. Ongeveer 40% ziet voldoende vaardigheden bij buurtgenoten om plannen te maken en uitvoerende taken op zich te nemen. Ten aanzien van bedenkingen en beperkingen gaat het om zaken als gebrek aan animo en onvoldoende bereidheid vrije tijd op te geven om actief te worden voor de buurt. Ook is de groep die bang is dat mondige burgers te veel invloed krijgen een stuk groter dan de groep die daar niet bang voor is.

Figuur 3: Stellingen rond de betrokkenheid van burgers bij de leefbaarheid van de buurt of stad als geheel

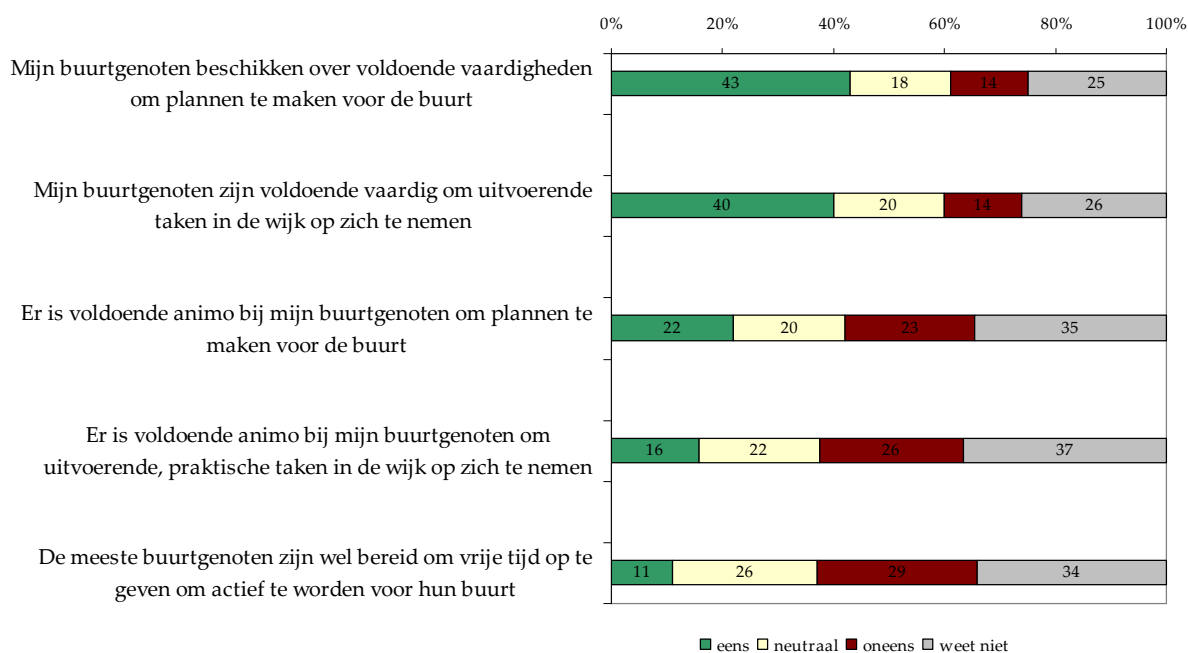

Achtergronden bij figuur 3.

Zoals gezegd, de meeste panelleden onderschrijven voordelen en kansen als meer betrokkenheid, betere voorstellen en meer saamhorigheid. Of plannen van burgers op meer steun kunnen rekenen (dan plannen van ambtenaren) ligt wat minder duidelijk.

In zijn algemeenheid zijn er geen grote verschillen in de uitkomsten als we het onderscheid maken naar leeftijd, geslacht, afkomst, opleidingsniveau of woonlocatie van de panelleden. Jongeren (onder 35 jaar) zien minder bedreiging in het feit dat mondige mensen mogelijk te veel invloed krijgen. Panelleden die buiten Nederland zijn geboren zien (nog) wat sterker de kansen, zoals betere voorstellen, meer saamhorigheid, meer betrokkenheid en meer steun. Lager opgeleide panelleden geloven juist wat minder in dit soort voordelen. In stadsdeel Nijmegen-Oud-West verwacht men nog wat meer extra saamhorigheid en is men wat minder bevreesd voor te veel invloed van mondige mensen. In Lindenholt ziet men juist wat minder saamhorigheid ontstaan, maar verwacht men meer steun voor bewonersplannen. Panelleden uit Dukenburg benadrukken wat meer de mogelijke bedreigingen rond invloed van mondige mensen.

Figuur 4: Stellingen rond de betrokkenheid van burgers bij de leefbaarheid van de buurt of stad als geheel

Achtergronden bij figuur 4.

Van de panelleden denkt 11% dat buurtgenoten bereid zijn vrije tijd op te geven om actief te worden voor de buurt. Zo'n 16% ziet voldoende animo voor uitvoerende/praktische taken, 22% voor het maken van plannen voor de buurt. Als het gaat om het inschatten van vaardigheden van buurtgenoten op deze terreinen liggen de meningen minder extreem. Circa 40% van het panel schat de vaardigheden hoog genoeg in voor praktische taken of plannenmakerij.

Ook hier zijn er geen echt grote verschillen in de uitkomsten als we het onderscheid maken naar leeftijd, geslacht, geboorteland, opleidingsniveau of woonlocatie van de panelleden. Jongeren (onder 35 jaar) zijn iets minder somber over de bereidheid van burgers om vrije tijd op te offeren. Zo ook de groep uit Nijmegen-Oost. Panelleden uit Lindenholt, lager opgeleiden en de groep die buiten Nederland is geboren zien deze bedreiging juist (nog) sterker dan gemiddeld. Lager opgeleiden en panelleden uit Zuid, Centrum, Dukenburg en Lindenholt geloven (nog) minder in animo voor het maken van plannen of het uitvoeren van praktische taken. In Midden, Noord en Oost is men vaker positiever. Buiten Nederland geboren panelleden zien ook wat vaker animo en vaardigheden bij hun buurtgenoten, vooral op praktisch terrein.